

Flamingo's: wonderlijke vogelspecialisten

Door K. H. Voous

Weinig vogelsoorten zijn zulke verstarde of verstokte voedselspecialisten als de flamingo's. Het voedsel van deze grote, langhalzige watervogels bestaat niet uit vis, maar uit heel kleine dieren en eencellige wieren die uit het water worden gezeefd. Door de dunne, gracieuze hals loopt een heel nauwe slokdarm. In tegenstelling tot die van een reiger of ooievaar, is de slokdarm van een flamingo nauwelijks rekbaar. Door de weinig minder dunne, maar uitermate rekbare reiger- of ooievaarshals kunnen grote prooien zoals vissen en zelfs ratten omlaag glijden. De slokdarm van deze vogels is zo rekbaar dat een mens zijn hand diep in hun keel en hals kan steken. Daarentegen lijkt een flamingo in dit opzicht op een baleinwalvis: zijn keelgat is klein en rekt voor het doorlaten van grote voedselbrokken niet uit.

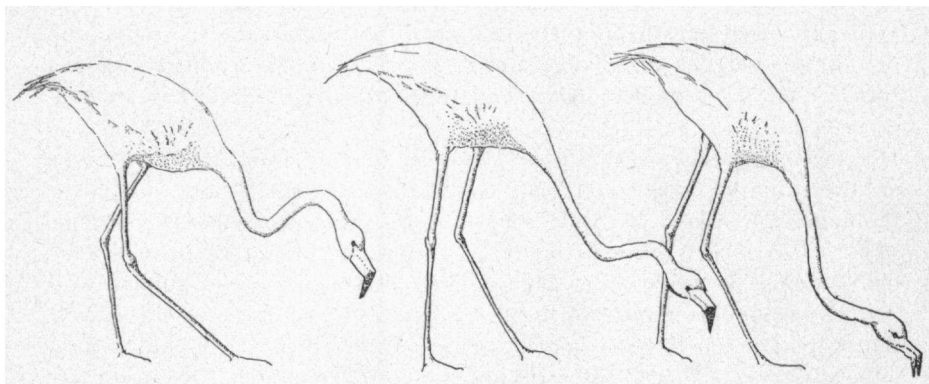
Het filtreerapparaat van de flamingo's wordt gevormd door de vreemde, banaanvormig gebogen snavel en de dikke bewegelijke tong. Het apparaat bestaat uit talrijke als baleinen in geometrische lijnen gerangschikte hoornplaten aan de binnenkant van de hoge ondersnavelhelften, aan de onderzijde van de bovensnavel en uit de rijen grovere haken en plaatjes op de vlezige tong. De verschillende soorten flamingo's bezitten elk hun eigen mate van ingewikkeldheid en fijnheid van filtreerapparaat. De grootte van de als voedsel gebruikte organismen wordt door de fijnheid van het filtreerapparaat bepaald. Iedere flamingosoort heeft zijn eigen voedselgrootte.

Het meest gespecialiseerd zijn de kleine soorten: één uit Afrika en India en twee uit de hoogvlakten van de Zuidamerikaanse Andes: de kleine flamingo (*Ph. minor*), de Andes flamingo (*Ph. andinus*) en James' flamingo (*Ph. jamesi*). Niet alleen is bij deze soorten het filtreerapparaat zo fijn, dat eencellige kiezelwieren en blauwwieren als voedseldeeltjes kunnen worden vastgehouden, maar ook is de bovensnavel niet meer dan een dun, puntig plaatje, dat als een smal dekseltje met een diepe „kiel" van hoornlamellen verzonken ligt tussen de hoge ondersnavelranden. Op grond van

deze verregaande specialisatie worden deze kleine soorten wel met aparte genusnamen aangeduid: *Phoeniconaias* voor Afrika en India; *Phoenicoparrus* voor Zuid-Amerika.

De overige flamingosoorten zijn groter en iets minder gespecialiseerd. Zij worden in ieder geval met de naam *Phoenicopterus* aangeduid. Hun filtreerapparaat is grover, terwijl de bovensnavel breder is en als een deksel op de ondersnavel is gelegen. In deze opzichten vormen „grote flamingo's” een opmerkelijke eenheid. De rose flamingo uit de Oude Wereld en de rode flamingo uit de Nieuwe Wereld bewonen een circumtropisch gerangschikte verspreidingsgordel, met broedplaatsen in ondiepe zoutmeren, voornamelijk in woestijn- of steppe-achtige gebieden, waar het warm en droog is. Zij worden opgevat als één circumglobale reeks, die uiteraard in de vochtige tropische gebieden van Zuidoost-Azië onderbroken wordt, maar waartoe ook nog een uitgestorven flamingo uit de droge gebieden van Midden-Australië heeft behoord. De resten van deze uitgestorven Australische flamingo werden in 1963 door Prof. Alden H. Miller onder de naam „*Phoenicopterus ruber*” beschreven. Samen met een kleine, slanke vertegenwoordiger van de *Phoeniconaias*-groep, leefde deze flamingo in ieder geval nog tijdens de ijstijden (Pleistoceen) in de aan zoutmeren rijke Midden-Australische droogte-gebieden. In de gegeven naam komt tot uitdrukking, dat Miller de gevonden fossiele beenderen niet van die van de rode flamingo kon onderscheiden en dat hij derhalve de Australische flamingo als een geographische vorm van de soortgroep van rose en rode flamingo's wilde beschouwen.

Terwijl er op deze wijze reeds duidelijke gronden voor de „gelijksoortigheid” van de rode, rose en Australische flamingo's bestaan, wordt deze grond nog versterkt door de resultaten van een door mevrouw Adelheid Studer-Thiersch verricht gedragsonderzoek. Dit vond plaats in de dierentuin in Basel, een van de zeldzame plaatsen waar flamingo's in gevangenschap hebben gebroed. Mevrouw Studer stelde in haar in 1966 verdedigde proefschrift vast, dat de baltsgedragingen en het voortplantingsgedrag van

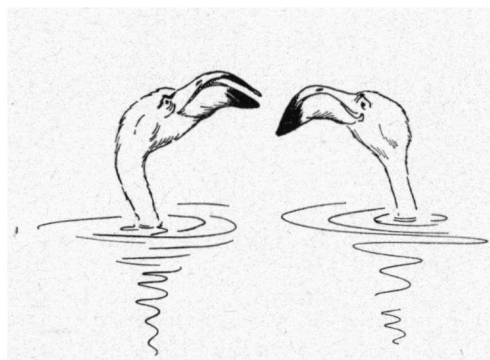

Voedselzoekende flamingo / Tekening Drs. J. Rooth

de rose en de rode flamingo in alle opzichten gelijk waren. Bij de ook tot deze groep behorende zogenaamde „Chileense” flamingo uit westelijk Zuid-Amerika vond mevr. Studer kleine verschillen in gedrag en bewegingen. Deze verschillen rechtvaardigen de vraag of de Chileense flamingo, de kleinste van de groep van „grote flamingo's” in dezelfde soort als de rode en de rose flamingo ingedeeld moeten worden. Ten aanzien van de rode en de rose flamingo bestaat geen twijfel. De namen van de „grote flamingo's” kunnen aldus worden samengevat:

rose flamingo	— <i>Phoenicopterus ruber roseus</i> (Pallas)
rode flamingo	— <i>Phoenicopterus ruber ruber</i> Linnaeus
Chileense flamingo	— <i>Phoenicopterus (ruber) chilensis</i> Molina.

• Prof. Dr. K. H. Voous, v. d. Duyn v. Maasdamlaan 28, Huizen/NH

Ken jij nog staan? / H. J. Slijper